

Mies ja nainen Jumalan valtakunnassa luentosarja, 19.2.2003

MIES JA NAINEN SELUNHOIDON KANNALTA

Olavi Peltola, www.kolumbus.fi/rov.o.peltola

Motto: Voidakseni todella auttaa toista minun on ymmärrettävä enemmän kuin hän - mutta ennen kaikkea minun on ymmärrettävä se, minkä hän ymmärtää. Ellen ymmärrä sitä, minun laajempi ymmärtämiseni ei auta häntä lainkaan. Jos kuitenkin tahdon korostaa tätä laajempaa ymmärtämistäni, se johtuu siitä, että olen turhamainen tai ylpeä, niin että haluankin perimmältään hänen hyödyttämisenä sijasta oikeastaan hänen ihailevan minua. Kaikki tosi apu alkaa kuitenkin nöyrytyksestä: auttajan on ensin nöyryyttävä sen alapuolelle, jota hän tahtoo auttaa, ja sitten ymmärrettävä, ettei auttaminen ole hallitsemista vaan palvelemista. Auttaminen ei ole suurinta vallanhimoa vaan suurinta kärsivällisyyttä. Auttaminen on valmiutta sen huomaamiseen, että on toistaiseksi väärässä eikä ymmärrä, mitä toinen ymmärtää (Sören Kierkegaard, Elstad, 30).

Mitä tässä tarkoitetaan selunhoidolla

Jokainen kokoaikaiseen hengelliseen työhön kirkossa tai kristillisissä järjestöissä valmistuva joutuu huomattavan osan ajastaan käyttämään keskusteluihin ihmisten kanssa ja ainakin osaan näistä keskusteluista voi soveltaa nimeä selunhoito. Tosin kirkon piirissä on mielellään käytetty sanaa selunhoito hyvinkin laajassa merkityksessä. Silloin tällä sanalla halutaan alleviivata, että kaikkea kirkon työtä leimaa ihmisiä hoitava eli selunhoidollinen ote. Seurakunnissa koettava yhteisöllisyys ja yhteinen toiminta on selunhoidollista. Saarnoihin, ehtoollisyhteyteen ja seurakuntalaisten keskinäisiin keskusteluihin sisältyy selunhoidollinen ulottuvuus. Valtaosa seurakuntalaisista ei ehkä muuta selunhoitoa kaipaakaan. Voidaan jopa väittää, että jos kaikkea kirkon hengellistä työtä todella leimaa voimakas ja vaikuttava selunhoidollinen ote, niin mitään yksityistä ja erityistä, kahdenkeskisen keskustelun muodossa tapahtuvaa selunhoitoa ei tarvitakaan. Moni kirkon työntekijä lohduttautuu tällä väitteellä eikä ole huolissaan yksityisen selunhoidon puuttumisesta omasta työstään seurakunnassa.

Joissakin vanhoissa herätysliikkeissä ei yhteisten seuratilaisuuksien ja keskinäisten tapaamisten rinnalla ole myöskään nähty tarpeelliseksi korostaa erityisiä kahdenkeskisiä selunhoidollisia keskusteluja. Sen sijaan uudemmassa herätyskristillisyydessä, viidesläisyydessä ja karismaattisessa liikkeessä selunhoidolliset keskustelut ja niiden tarjoaminen ovat jopa leimaa-antavia. Aikoinaan Urho Muroma Lappeenrannan kolmiviikkoisen evankelioimiskokoussarjan yhteydessä piti jälkikokouksia seurakuntatalolla. Niissä hän lyhyen alkupuheenvuoron jälkeen meni papinkamariksi kutsuttuun huoneeseen ja ihmiset tulivat vuoronperään selunhoitokeskusteluun. Muroman puheilla oli käynyt noiden viikkojen aikana yli 600 ihmistä (Junkkaala, 110).

Nykyisin kirkossamme sana selunhoito yleensä tarkoittaa kahdenkeskisten keskustelujen muodossa tapahtuvaa lähimmäisten hoitamista. ”Selunhoidolla sanan varsinaisessa merkityksessä tarkoitetaan yleisesti sellaista kirkon työntekijän antamaa ammattimaista apua tilanteissa, joissa ihminen on joutunut elämäntilanteeseen, missä ihmistenvälinen jokapäiväinen ja luonteva kanssakäyminen ja keskustelu eivät enää riitä. Tällaisia elämäntilanteita ovat erilaiset menetykset ja kriisit: lähiomaisen kuolema tai sairastuminen, perheen taloudellisesti vaikeasta tilanteesta aiheutunut ahdinko, avioero, vammaisen lapsen syntymä, nuoren alkoholin- tai huumeidenkäyttö, vain muutamia yleisimpiä mainitakseni. Selunhoitoa saamaan tuleva ihminen voi myös tuntea itsensä ahdistuneeksi tai uhatuksi ilman mitään ulkonaista syytä. Hän voi tuntea syyllisyyttä tekemästään teosta ja syyttää siitä itseään” (Martikainen, 7).

Varsinaisessa selunhoidossa on siis kysymys ihmisen henkilökohtaisesta palvelemisesta ja se tapahtuu kahden ihmisen kohtaamisen ja keskustelun puitteissa. Siinä pyritään auttamaan toista asettumalla kyseisen henkilön asemaan, tajuamalla hänen todelliset tarpeensa, hänen heikkoutensa ja vaivansa ja näin osoittaen hänelle edellyksetöntä rakkautta. Siinä kannetaan ja hoidetaan kunnes toinen vahvistuu ja lopulta pystyy itse kantamaan (Martikainen, 8). Ihannetapauksessa tällaisessa selunhoidossa evankeliumi kohtaa ihmisen Schmalkaldenin opinkohtien sanontaa käyttäen sen viidennessä muodossa ”veljien keskinäisessä keskustelussa ja rohkaisussa: ’Missä kaksi on kokoontunut...’ (Matt 18:20)”.

Näin määritellyn selunhoidon tehtävänä on *parantaa*, poistaa joki puute, johtaa entistä parempaan tilaan. Se on *tukea antavaa* niin, että kärsivä kestää yli vaikeitten olosuhteiden. Se

ohjaa hämmentynyttä löytämään tien eteenpäin. Se *sovittaa* rikkoutuneita ihmissuhteita ja suhteen Jumalaan (Clinebell). Sielunhoidossa pyritään auttamaan ihmistä sovintoon Jumalaan, lähimmäisensä, oman itsensä ja luonnon kanssa. ”Sielunhoito tarjoaa ihmiselle apua elämänhallintaan Raamatun opetuksen pohjalla. Se korostaa ihmisen Raamatussa ilmoitettua asemaa ja tarttuu sen valossa arkielämän ongelmiin” (Pfeifer, 29).

Onko sielunhoito julistusta vai diakoniaa?

Kirkon perinteisessä sielunhoitotoiminnassa sielunhoito aina 1960-luvulle asti on yhdistetty julistukseen. Sielunhoidon on ymmärretty tarkoittavan kahdenkeskisissä keskusteluissa tapahtuvaa hengellisten asioiden selvittelyä Raamattua apuna käyttäen. Nimenomaan hengellisten asioiden selvittely antoi sielunhoidolle sen varsinainen ominaispiirteen. Tällaista sielunhoidon perinnettä on nimitetty julistavaksi eli kerygmaattiseksi sielunhoidoksi. Sielunhoidossa ei tullut pitäytyä vain tämänpuoleisuuteen. Sielunhoidollisen keskustelun vuorovaikutuksessa oli vasta silloin saavutettu läpimurto, kun se johti keskustelun sielunhoidon omimpiin kysymyksiin – kysymykseen yhteydestä Jumalaan.

Eräs tämän sielunhoitonäkemyksen keskeisiä edustajia oli sveitsiläinen teologi Eduard Thurneysen. On kuitenkin mielenkiintoista havaita millä tavoin hän itse sovelsi omaa kerygmaattista sielunhoitoteologiaansa käytännön tilanteissa. Eräs hänen oppilaansa hakeutui sielunhoitokeskusteluun Thurneysenin luo. Jälkeenpäin hän kuvasi kuinka keskustelussa Thurneysen antoi aikaansa ja oli läsnä kokonaisesti ja keskittyneesi. Thurneysen ei ollut missään vaiheessa viitannut sielunhoidon teologiansa suuriin käsitteisiin, kuten keskustelun esipihaan (Vorhof), sisäpihaan (Innenhof), läpimurtoon (Bruch) tai Jumalan sanan tulemiseen kohtisuoraan ylhäältä (senkrecht von oben) inhimilliseen tilanteeseen. Hän ei antanut neuvoja eikä ohjeita, ei tuominnut eikä ylipuhunut. Oppilas tiivistää sielunhoitokokemuksensa: ”Tunteeni sellaisten sielunhoidollisten keskustelujen aikana ovat aina muistissani: turvallisuuden, täydellisen hyväksyttynä olemisen tunne, hämmästyksen tunne niin paljosta persoonallisesta puoleeni kääntymisestä, luottamuksen ja inhimillisen läheisyyden tunne” (Sielunhoidon käsikirja, 291).

Kirkossa ja monissa kirkon sisällä vaikuttavissa herätysliikkeissä on ollut vanha sielunhoidollinen perinne hallitsevana aina 1960-luvulle asti. Sen jälkeen uudet menetelmät ovat astuneet esiin. Sielunhoito alkoi nyt painottua psykoterapeuttisesti ja jäsenyi lähimmäisen rakkaudesta ja diakoniasta eikä kirkon julistustehtävästä käsin. Siihen parhaassa tapauksessa saatettiin liittää myös rukous, Raamatun käyttö, rippi ja hengellinen ohjaaminen.

Suomessa 1964 toimintansa aloittanut Palveleva puhelin on perheasiain neuvottelutyön ja sairaalasielunhoidon rinnalla kolmas uuden sielunhoitosuuntauksen käytännöllisiä tienraivaajia. Sen periaatteisiin tutustuminen auttaa meitä ymmärtämään, mitä tarkoittaa kirkossa vallalle päässyt uusi, asiakaskeskeinen sielunhoidon näkemys.

Palvelevassa puhelimessa toimitaan soittajan ehdoilla, ei taustayhteisön tai päivystäjän ehdoilla. Tämä periaate on sopusoinnussa sen kanssa, että soittajaa kunnioitetaan ja hänet hyväksytään sellaisena kuin hän on. Soittajan esille tuomia ongelmia pohditaan hänen voimavarojensa ja rajoitustensa puitteissa. Ratkaisun täytyy olla juuri hänelle sopiva. Ongelmia pohditaan myös soittajan arvomaailmasta käsin, koska hän ei voi omaksua ratkaisua, joka on ristiriidassa hänen arvojensa kanssa. Kunnioitus ja hyväksyntä johtavat siihen, että jokaiselle suodaan oikeus itse määrittellä oma maailmankuvansa. Päivystäjän päätehtävä on kuunnella osoittaen välittämistä ja hyväksyntää. Joskus tämä jää keskustelun ainoaksi anniksi: ”tuntuu hyvältä olla toisen lähellä, kun on paha olla”. Päivystäjä voi myös pohtia soittajan kanssa eri ratkaisumalleja. Näitä löytyy kysymällä soittajalta tai esittämällä hänelle erilaisia vaihtoehtoja. Soittaja arvioi itse ehdotuksia. Päivystäjä voi olla tunteiden sanoittajana ja vastaanottajana, asioiden jäsentäjänä, punaisen langan kiinnipitäjänä, tärkeiden kysymysten esittäjänä, vaihtoehtojen keksijänä, toimimiseen rohkaisijana ja kunnioituksen, hyväksynnän ja toivon antajana.

Asiakaskeskeisyyden periaate siis sulkee pois evankelioimisen, silloin kun sitä ei toivota. Palvelevan puhelimen toimintaperiaatteet kieltävät uskonnollisen painostuksen. Uskonasioista puhutaan soittajan aloitteesta, tai kun hän ilmeisesti odottaa sitä (Sorri, 78–79).

Marko Sjöblom on arvioinut kirkon työntekijöiden ja maallikkojen asenteita sielunhoidon tavoitteisiin ja sisältöön. Hän on löytänyt neljä päämallia (Perusta 1994).

Ensimmäisessä mallissa nähdään hengelliset kysymykset vain heijastumiksi psyykkistä prosesseista tai ainakin toissijaisina. Rukousta ja Raamatun käyttöä vältetään. Tällöin luomisen alueen kysymykset syrjäyttävät lunastuksen ja pyhityksen todellisuuden.

Toisessa mallissa halutaan nähdä sielunhoidossa tärkeinä vain hengelliset kysymykset. Kaikki ongelmat hengellistetään. Armolahjojen ja rukouksen merkitystä ylikorostetaan ja terapeuttien menetelmien apu torjutaan. Tällöin luomisen todellisuus sivuutetaan ja samalla kuitenkin vääristyy lunastuksen ja pyhityksen asema ihmisen elämässä.

Kolmannessa mallissa nähdään Jumala-suhteeseen, hengelliseen elämään liittyvät kysymykset sielunhoidon varsinaisina asioina. Muita kysymyksiä pohdittaessa käytetään ns. talonpoikaisjärkeä ja arkielämän psykologiaa. Raamatun sanan ja rukouksen käyttö on tärkeää. Tässä mallissa pyritään pitämään tasapainossa luomisen, lunastuksen ja pyhityksen kysymykset. Sielunhoito keskittyy kuitenkin lunastuksen ja pyhityksen ongelmiin.

Neljännessä mallissa nähdään tärkeänä Jumalan parantava toiminta sanan ja rukouksen kautta. Psykoterapeuttisia menetelmiä hyödynnetään ja nähdään terapeutin tietämyksen merkitys myös hengellisissä kysymyksissä. Luomisen, lunastuksen ja pyhityksen elämänalueen kysymykset ovat yhtä tärkeitä ja osana elämän ja uskon kokonaisuutta.

Nainen hengellisessä työssä

Virallisessa kirkkojärjestelmässämme naisilla ei ole ollut vuosisatoihin minkäänlaista muodollista ja virallista asemaa. Katolisessa kirkossa naisluostareita ovat johtaneet abbedissat ja he ovat saattaneet saada hyvinkin arvostetun asema ja suuren arvovallan yhteiskunnassa ja kirkossa. Mutta sakramentit olivat silloinkin miesten hoidossa.

Ensimmäiset naisteologit tulivat seurakuntiemme palvelukseen 1930-luvulla nais- ja tyttötyön johtajiksi. Ensimmäisen kerran heidät mainitaan Kirkkolaisissa 1953 ja heidän tehtävään oli kristillisen elämän vartuttaminen. Esitystä valmistava komitea nimesi heidän tehtäväkseen myös kristillisen kasvatuksen ja yksityisen sielunhoitotyön. Sielunhoitotyö tulikin esille eräänä keskeisimpänä naisteologioiden tehtävänä seuraavissa jatkokomiteoiden mietinnöissä ja Kirkkolain pykälissä (Huovinen, 200–209). Niinpä 1973 julkaistussa Kirkon lakikirjassa säädettiin, että ”kristillistä kasvatus- ja opetustyötä sekä sielunhoitoa varten voi seurakunnassa olla yksi tai useampi lehtori” (11 §). Lehtori määritellään nimenomaan naiseksi (230 §). Naispappeuden hyväksymisen jälkeen kaikki kirkon virat ovat avoinna myös naisille.

Kirkkomme piirissä vaikuttavissa herätysliikkeissä monilla naisilla on ollut alusta alkaen oma asemansa. He ovat olleet hengellisiä äitejä, joita on kuunneltu ja kunnioitettu. Rukoilevaisuuden syntyhetkenä on pidetty Liisa Eerikintyttären väkevää omantunnon herätystä, joka merkittävällä tavalla tarttui hänen kotikylänsä asukkaisiin (Ruuth, II:121). 1700-luvun loppupuolen herätyksen johtohahmoina olivat horrossaarnaajat Anna Rogel, Anna Lagerblad ja Juliana Söderborg. Heitä tuli kuulemaan tuhansia ihmisiä (Heino, 36, 39)

Mauno Rosendal Herännäisyyden historiassaan kuvaa Satakunnan herätyksiä 1800-luvun alkupuolella. Jumalan henki liikkui herättäen yli maan vaatien ihmisiä etsimään ravintoa sieluilleen. Papisto nukkui, nauttien rauhastaan 1776 vuoden levottomien aikojen jälkeen. Sen kykenemättömyys tyydyttämään heräjäväen kansan hengellistä tarvetta tuli näkyviin etenkin yksityisessä sielunhoidossa. Näin asiain ollen joutui vasten tahtoansakin neuvojaksi moni jumalisuudesta tunnetut, asioissa kokenut kansanmies, varminkin jos hän luonnonlahjojenkin puolesta oli tuohon sopiva. Omantunnonvapaus taistelee ihmisauktoriteettia vastaan, aate kristittyjen yleisestä pappudesta pappisvaltaa vastaan Jumalan näkymättömän valtakunnan oikeudet kirkon ja valtion ihmisten säätämiä lakeja vastaan. Tuona levottomana aikana, jolloin herätykseen tulleet ihmiset epä tietoisina kysyivät, kenen puoleen tulisi kääntyä hengellisissä asioissa, jolloin mielet olivat kuohuksissa ja jos millaisille äärimmäisyyksille alttiit, löytyi kuitenkin raitishenkisiäkin neuvonantajia (Rosendal, 208, 211).

Neuvojaksi eivät tulleet vain kansanmiehet, vaan monet kansannaisetkin opastivat kyseleviä ihmisiä autuuden tiellä. Eräänä mielenkiintoisena esimerkkinä tästä on rukoilevaisjohtaja Matti Paavola. Hän tuli herätykseen vuonna 1810 ja tunsii jäävänsä aivan yksin. Aikaisempien herätysten jäljet olivat painautuneet piiloon. Mutta sitten hän löysi ”Nissilän muorin”, Maria Levanderin, jota hurskautensa vuoksi pidettiin suuressa arvossa. Hän oli kuitenkin luonteeltaan erikoislaatuinen, vaikea luonne. Joskus hän oli tavattoman iloinen, niin ettei ilolla ollut mitään määrää, välistä hän oli hyvin suuttunut. Paavola sanoi, että ketä muori rakasti, sen hän korotti ylimpään taivaaseen. Ketä hän taas vihasi, sen hän painoi alimpaan syvyyteen. Itse hän luuli kaiken parhaiten ymmärtävänsä. Hän harjoitti paljon sanaa, paljon hän sitä ymmärsi ja paljon hänellä oli kristityn sisällisiä koettelemuksia. Hänellä oli ennustuksia, ilmoituksia, salaisia tietoja ja ”ylen fiinein asian tihteramissia”. Hänellä oli aivan kalliit rukouksen lahjat. Hän rukoili tavattoman pitkään, niin että oli

aivan väsyä. Väliin hän lohdutti, väliin hän satoi niin, ettei tahtonut lävitse päästä. Harva oli se kerta, jolloin hän ei Paavolan mieltä ”tervan”. Vuosien 1810–1817 välisen ajan hän oli Paavolan hengellisenä äitinä. Honkilahden hyppyherätyksen alettua tiet erosivat. Nissilän muori rupesi tuntemaan vetoa hyppyherätystä kohtaan. Paavola taas sai vaikutteita uudelta taholta, luterilaista uskonvanhurskautta korostavilta Henrik Perolta ja Matti Pukanhaavalta. Kun Paavola jatkuvasti piti seuraa kotonansa, perusti muori kotiinsa toisen seurun. Entisestä ystävistä ja hengellisestä äidistä oli tullut kilpailija ja vihamies. Hyppyherätyksellä oli menestys puolellaan. Seuraus oli se, että herätysliike kulkeutui Paavolan ohi. Ennen hänellä oli satoja ystäviä, nyt olivat nekin muuttuneet vihamiehiksi läheistä naapuria ja omaa vaimoa lukuun ottamatta. Sielunhoitajana häntä kuitenkin vielä käytettiin (Remes 1959).

Lars Levi Laestadiuksen elämän ratkaisevassa tilanteessa Lapin Maria oli hengellisenä ohjaajana. Lapin-Marian taustalla oli herrnhutilaisuudesta ja Lutherilta vaikutteita saanut uuslukijainliike. C.O. Roseniuksen elämäkerran yhteydessä mainitaan Maja Lisa Söderlund. Hänen kanssaan Rosenius oli pitkään kirjeenvaihdossa ja sai tältä neuvoja ja opastusta (Saarisalo, 15–16). Seppä Jaakko Högmanin tyttären Margareta Högmanin nimi tulee esille 1800-luvun herätysten historiassa tärkeänä sielunhoitajana. Uukuniemeläisyydeksi kutsutun Karjalan herätysliikkeen keskeinen vaikuttaja on ollut 1916 kuollut Helena Konttinen.

Lähemmäksi omaa aikaamme tullessamme näemme kuinka Helsingin Raamattukoulu syntyi diakonissa Kerttu Vainikaisen luomuksena. Se rakentui hänen syvästi vaikuttavaan kykyynsä pitää raamattuluentoja. Hän jätti moniin kuulijoihinsa unohtumattoman jäljen. Raamattuopiston käytännöllisenä luojana oli Urho Muroman rinnalla hänen vaimonsa sisar Marja-Terttu Tolamo. Ilman häntä tuskin Raamattuopistoa olisi olemassakaan. Kansan Raamattuseuran Vivamosta alkaneen leiririppikoulutyön keskeisensä luojana on ollut Martta Ösch. Kansan Raamattuseuran toiminnanjohtajana on ollut 1990-luvulla Riitta Aaltonen. Israelia tunnetuksi tekevän Karmel-yhdistyksen keskeisenä hahmona oli sen syntyessä 1940- ja 50-luvulla Aino-Kaija Kaakinen. Mitäpä kirkkomme lähetystyöstä olisi tullut ilman naisten keskeistä panosta. Eräs välähdys naisen sielunhoidollisesta vaikutuksesta tulee esiin Mikko Louhivuoren kuvauksessa omalta opiskeluajaltaan: "Hengellistä ravintoa sain samaan aikaan rva Leena Heiniön johtamasta raamattupiiristä, jossa saimme henkilökohtaisesti kokea Pyhä Hengen todellisuuden tuon nöyrän ja kuuliaisien, koulutusta saamattoman Jumalan ihmisen välityksellä. Usein tuntui suorastaan siltä, ettei huoneessa ollut kattoa lainkaan Jumalan avoimen taivaan auetessa yllämme ihmeellisen kirkkaana. Käsitys Raamatun eksistentiaalisesta, sen keskeisestä merkityksestä elämän vakavien ja perustavien kysymysten kannalta ja Jumalan sanan erityisestä pyhydestä ovat näin kohdanneet kriittisen tieteen opiskelijan" (Louhivuori, 14).

Nykyisin enemmistö kaikista kirkon työntekijöistä on naisia. Seurakuntien työntekijöistä vuonna 2000 oli miehiä vain 24 %. Papistosta naisia on noin 30 %. Viime vuonna vihityistä papeista 68% oli naisia. Teologiset opinnot Helsingissä syksyllä 2002 aloittaneista 61 % oli naisia (HeSa 10.02.03, Päivi Repo, Valtaosa uusista papeista naisia). Nyt odotetaan, että uuden Espoon hiippakunnan piispaksi saadaan ensimmäinen nainen. Vielä selvemmin naisennemistö näkyy aktiiviseurakuntalaisten ja ehtoolliselle osallistuneiden kohdalla. Itse muistan jo 1940-luvulla tuleessani mukaan aktiivisesti erään helsinkiläisen seurakunnan nuorisotyöhön toistuvasti todenneeni, että täällähän on kymmenen tyttöä ja yksi poika. Palvelevan puhelimen yli 2200 päivystäjistä on miehiä vain noin vähän yli 500. Suomen kirkko ainakin kaupungeissa on ollut jo vuosikymmeniä naisten kirkko.

Joka valmistuu kirkon palvelukseen valmistuu nimenomaan julistamaan ja palvelemaan kirkon työntekijänä naisia yhteistyössä naisten kanssa. Myös miesten suorittama sielunhoito on keskeisesti naisten sielujen hoitamista. Suomalaisen miehen kanssa käyty sielunhoidollinen keskustelu ei ehkä ole sentään harvinaisuus, mutta miehet ovat joka tapauksessa selvänä vähemmistönä kaikista sielunhoitokeskusteluista.

Mies- ja naissielunhoitajan erilaisuus ja samankaltaisuus

Jumala loi ihmisen mieheksi ja naiseksi. Varmaan he ovat eri tarkoituksiin tehtyinä ainakin joissain suhteissa erilaiset. Uskoisin, että elämä sujuu paremmin, jos elää sitä oman identiteettinsä varassa, eikä liikoja pyri ”toisen tontille”. Tämä erilaisuus olisi varmasti hyvä ottaa huomioon myös sielunhoidossa.

Omalla tavallaan erilaisuus tuli näkyviin siinä, miten naisen asema aikaisemmin määriteltiin kirkon organisaatiossa. 1900-luvun alussa naiset saivat äänioikeuden kirkollisissa vaaleissa. 1920-

luvulla naiset tulivat vaalikelpoisiksi seurakunnallisiin luottamustoimiin. Kun 1930-luvulla valmistuivat ensimmäiset naisteologit, heidät asetettiin nais- ja tyttötyönjohtoon. Myöhemmin toimenkuvassa mainitaan lisäksi lapsi-, nuoriso- ja kasvatustyö (Huovinen, 202–204). Ensimmäiset diakonissat tulivat seurakuntien palvelukseen jo 1800-luvulla. Eri roolit ja työnjako seurakunnan toiminnassa olivat selviä.

Tällä hetkellä käsitetään tasa-arvo samankaltaisuudeksi. Naisen arvo saattaa määräytyä sen mukaan, että hän pääsee tekemään kaikkea, mitä mieskin tekee ja usein vielä samalla tavoin. On todennäköistä, että se on omiaan tuomaan jännitteitä sekä sielunhoitoon että organisaatioihin. Se saattaa houkutella yrittämään ratkaisuja, jotka eivät aina ole oman aidon sisimmän mukaisia. Sama pätee mieheen, jos hän turvautuu yleiseen mielipiteeseen eikä orientoidu itsestään lähtien.

On mielekästä vaatia tasa-arvoa jonkinlaisena tasapäisyytenä. Ahdistuneella lähimmäisellä tulee olla oikeus ja mahdollisuus valita erikseen mies- ja erikseen naissielunhoitaja ja valita nimenomaan se sielunhoitaja, johon kokee luottamusta. Silloin tämä voi ja saa olla yhtä hyvin mies kuin nainenkin. Siksi on tärkeää, että olemassa sekä mies että naissielunhoitajia, sekä nuoria että vanhoja.

Jos ymmärrämme, että sielunhoidossa on kyse nimenomaan kuuntelemisesta, silloin oman sukupuolensa tyypillisiä ongelmia kuulee ja ymmärtää parhaiten saman sukupuolen edustaja. On olemassa niin arkoja alueita, ettei niitä hevin vastakkaiselle sukupuolelle halua paljastaa.

Eräs tuntemani nainen pohdiskeli miehen ja naisen erilaisuutta sielunhoitajan valintaa ajatellessaan: ”Tarvitsen mies sielunhoitajaa, kun tarvitsen hyväksyvää isää, johon voi turvautua ja joka kykenee lähettämään minut arkeeni sellaisin mielessä pysyvin eväin, että uskallan. Joskus tarvitsen hyväksyvää miespuolista ihmistä, koska samalla haen sukupuolelleni hyväksyntää (että joku mies arvostaa minua ihmisenä) sekä vastakkaista käsitystä sille, että ’kaikki miehet ovat sikoja’. Naista taas haen tarvitessani hyväksyvää äitiä tai halutessani kertoa sellaisia intiimejä asioita, joita miehelle en kuunaan kertoisi. Jämäkkää, lämmintä, hyväksyvää naista myös esimerkiksi itselleni.”

Toinen alle 30-vuotias paljonkin eri sielunhoitajien ja terapeuttien kanssa keskustellut nainen totesi, että naisten välille tulee helposti kilpailua, jopa kateutta. Hän kertoi eräästä, joka oli hänelle kauheasti suuttunut siitä, ettei hän ollutkaan mennyt tämän sielunhoitoon, vaikka oli luvannut. Tulee omistamisen halua ja jopa mustasukkaisuutta. Vanhempi naissielunhoitaja saattaa myös olla kuin kanaemo, liian holhoava. Mutta vanhemman miehen voi kokea turvallisenä isoisänä. Nuoremmat miehet saattavat pelätä ihastumista. Siinä on oma ongelmansa, jos tapaa sielunhoitajana jatkuvasti saman nuoren miehen. Hän oli myös kokenut, että miehen kanssa on helpompi puhua, mies on enemmän asialinjalla, miehellä on neutraalimpi asenne kuin naisella. Missään tapauksessa mies ei kuitenkaan saa kertoa vaimolleen kenen kanssa hän on keskustellut ja mistä asiasta. Ehdoton vaitiolo on kaiken perusta. Lopulta on hyvä, jos löytää muutamia sielunhoitajia sekä miehiä että naisia. Omat ahdistukset tulevat silloin useammalta puolelta valaistua eikä joudu rasittamaan vain yhtä sielunhoitajaa. Mutta ehdottoman välttämätöntä on, että voi olla sielunhoitajan kanssa samalla tavoin näkemässä uskonelämän ytimen. Jos ei koe samaa henkeä sielunhoitajan kanssa, tulee paha ja levoton olo. Erittäin hyvä sielunhoitokontakti voi muodostua myös puhelimitse. Silloin etäisyyksillä ei ole suurta merkitystä. Mutta tällöin lankapuhelut ovat paljon halvempia kuin kännykkä. Hän oli myös kokenut, että selvä työnjako terapeutin ja sielunhoitajan välillä toimii. Toinen auttaa maallisen regimentin, toinen taas hengellisen regimentin asioissa. Toinen vetoaa järkeen ja arkeen, toinen taas Raamatun sanaan.

Miehen ja naisen välinen jännite sielunhoidossa

Miehen ja naisen välille on Jumala asettanut seksuaalisen jännitteen. Se muuttuu helposti toiminnaksi, kun on kyseessä lämmin, luottamuksellinen ja herkkä tilanne, kuten sielunhoitokeskustelu saattaa olla. Sama pätee terapiassa. Tämä vaara on sielunhoitajan hyvä tiedostaa etukäteen, ettei satu yllätyksiä. Hänen on ymmärrettävä, että hän aiheuttaa autettavalleen suurta vahinkoa, mikäli antautuu suhteeseen. Ongelmat eivät sillä suinkaan ratkea, vaan lisääntyvät.

Kuinka todellinen tämä ongelmaryhmä on paljastuu Hymy Kankaanpään avoimessa itsetilitskirjassa Rakkauden kerjäläinen. Hän kuvaa siinä intensiivisen psykoanalyttisen psykoterapian vaikutusta itsessään. Koulutukseltaan hän on teologian maisteri ja uskonnon opettaja. On aika häkellyttävää lukea kuinka herkille alueille joudutaan, kun kaikista tunteista saa vapaasti puhua. Miten voimakkaana siinä syntyäkään tarve päästä toisen syliin ja saada halata.

Terapeutti oli tässä tapauksessa kuitenkin tarkka ja salli vain kädenpuristuksen.

Nuorisotyössä vanha neuvo on ollut, että pojat hoitavat poikien ja tytöt tyttöjen sielua.

Seurakunnan antama virka ja sielunhoitajan asema, ikä ja arvovalta tekevät tästä poikkeuksen.

Kaikien fyysisen kosketuksen sielunhoitosuhteessa on oltava pidättyvää. Meidän kulttuurimme ei ole laajimmin hyväksynyt edes halaamisia tai poskelle suutelemista tervehdysmuotona. Siksi niitä on ainakin kahdenkeskisessä keskustelussa kartettava. Ne voidaan tulkita väärin. Ei ole suositeltavaa sellainenkaan, että kahdenkeskisessä keskustelussa sielunhoitaja alkaa hieroa toisen "särkevää" niskaa. Ei tule toisen rohkaisemisessa ja tukemisessa käyttää eroottisävyisiä myötätunnon osoituksia, vaikka kuinka tekisi mieli "lohduttaa". Emme saa olla itsestämme liian varmoja. "Tilaisuus tekee varkaan". Valitettavasti sielunhoitokeskustelut ovat saattaneet johtaa jopa seksuaaliseen suhteeseen. Koskaan emme tällä alueella ole liian varovaisia. Emme saa antaa pikkusormeakaan asialle. Emme saa luoda latautunutta tilannetta tai suostua sellaiseen. Kupla on särjettävä. Sellaisesta on paettava pois.

Nuorten sielunhoidossa on osattava kohdata oikein nuorten ihannoiti ja jopa joidenkin ihastuminen johtajaansa ja sielunhoitajaansa. Nuorilla on tarve ihailua jotakin aikuista ja samaistua tähän ja näin etenkin silloin, jos on pettynyt omiin vanhempiinsa. Tuskinpa nuori tulisi edes keskustelemaan, jollei hän kokisi sielunhoitajaa myönteisesti. Tästä ihailusta ei pidä luulla liian paljon. Sillä ei missään tapauksessa tule vahvistaa sielunhoitajan omaa identiteettiä, vaan tavoitteena on nimenomaan nuoren oman identiteetin lujittaminen ja auttaminen itsenäistymään. Nuorista ei saa tulla sielunhoitajansa kaltaisia, vaikka he jossain vaiheessa haluavatkin samaistua sielunhoitajaansa. Sielunhoitajan on viisaalla tavalla opittava pitämään oma profiilinsa matalana. Usein ennemmin tai myöhemmin sielunhoitajan käyttäytyminen tai jonkin piirteen paljastuminen hänen luonteessaan synnyttää pettymyksen tunteita nuorissa ja moni joutuu kriisiin. Jos sielunhoitaja on osannut viitata itsestään pois päin kohti Kristusta, kriisistä ei tule liian syvää.

Muodollisen kirkollisen viran tuoma etu

Kirkon virallisen työntekijän rooli on aina sielunhoidossa suurena apuna ja tukena. Sitä kannattaa viisaalla tavalla hyödyntää lähimmäisiä palvellessa. Jotkut sielunhoitajat käyttävät asemaansa avukseen myös sillä tavoin, että ottavat vastaan kirkon tiloissa säännöllisellä ajalla ja mielellään pukeutuvat virka-asuunsa. Se antaa auktoriteettia, joka ylittää sielunhoitajan oman henkilökohtaisen auktoriteetin ja peittää – toivon mukaan oikein – oman epävarmuuden ja pelon. Tällöin siis kirkon antama virka saattaa lieventää jotain sielunhoitajan oman yksilöllisyyden terävistä särmistä. Silloin ei myöskään tarvitse kiinnittää merkittävästi huomiota siihen, onko sielunhoitajana nainen tai mies. Sielunhoidossa palvelee nyt ammattitaidon ja arvovallan saanut kirkon edustaja. Toivon mukaan hän on uskollinen kirkon aidolle opetukselle ja sen mukaiselle käyttäytymiselle.

Kaikesta viran antamasta tuesta huolimatta sielunhoitajan persoona, hänen olemuksensa vaikuttaa tavalla tai toisella keskeisesti koko keskusteluun. Sielunhoitajan tärkeimpänä instrumenttina on nimenomaan hänen oma persoonansa. Hän palvelee juuri sillä. Näin silloinkin, kun hän itse haluaisi olla sivussa ja sallia Jumalan sanan ja Jeesuksen Kristuksen olla varsinaisena keskuksena. Hänen on mahdotonta käydä sielunhoitokeskustelua muuten kuin oman persoonallisuutensa lävitse tuoden siihen joka kerta oman sävynsä ja makunsa. Hänen äänensä sävy, käsien liikkeet, kasvojen ilmeet, vaikeneminen, ns. yhdentekevät sanat, kaikki tämä vaikuttaa usein paljon voimakkaammin kuin hänen ääneen lausumansa sanat tai luetut Raamatun kohdat.

Koska sielunhoitokeskustelussa on vain kaksi ihmistä, on tärkeää, että näiden persoonallisuudet soveltuvat yhteen. Emme pysty ottamaan neuvoja sellaiselta, johon emme luota ja joka ei tunnu ymmärtävän meitä. Tässä virka auttaa vain hyvinkin rajallisesti. Vaikka apu olisi kuinka tarpeen, mutta jos se tulee väärältä ihmiseltä, sitä on miltei mahdotonta ottaa vastaan.

Viran tuoman auktoriteettiaseman ongelmia

Mutta viran tuoman muodollisen arvoaseman mukana tulee toki myös omat ongelmansa sielunhoitosuhteeseen. Erittäin kärjistetyllä tavalla se tulee ilmi eräässä lausunnossa, jonka aikoinaan (1961) kaksi keskeistä helluntailiikkeen johtajaa (Eino I. Manninen, Ensio Mustonen) antoivat Helsingin Hovioikeudelle. Siinä nimenomaan kuvattiin liikkeen saarnaajien asemaa seurakuntalaisten sielunhoitajana. Se paljastaa meille kuinka järkyttävän vahva voi olla hengellisen johtajan arvo- ja vaikutusvalta tavallisen seurakuntalaisen elämässä. Samalla se varoittaa myös

väärinkäytöksen mahdollisuudesta. Todistus liittyikin erään helluntailiikkeen saarnaajan väitettyihin sielunhoidossa tapahtuneisiin seksuaalisiin väärinkäytöksiin.

”Seurakuntaa johtaa saarnaaja, joka on samalla ainoa auktoriteetti opetustoimessa ja sanan tulkinnassa, ja hänen apunaan on vanhimmisto, joka tavallisesti valitaan saarnaajan esittelyn perusteella seurakunnan luottamusta nauttivista vanhemmista miespuolisista jäsenistä... Suurimpien seurakuntien saarnaaja kutsutaankin johtajiksi, ja he itse esiintyvät sekä sisään- että ulospäin mm. viranomaisten edessä seurakunnan johtajina sekä lisäksi seurakunnan keskuudessa ja - koko helluntaiherätyksen - piirissä opettajina tai paimenina.... Edellä esitellyn saarnaaja-johtaja-opettaja-aseman omaavalla henkilöllä on huomattava auktoriteettiasema seurakuntalaisiinsa nähden ja siveellistä arvovaltaa uloskin päin. Tämän aseman mukaisen vastuun tunnustavat mainituissa asemassa olevat henkilöt myös n.s. maallisen lain edessä. (Uskonvapauslain 4 §).

Yleiset kokoukset päättyvät voimakkaaseen kehoitukseen jättäytyä Jeesukselle. Jos joku kuulijoista osoittautuu halukkaaksi, niin hänet ohjataan kokoushuoneen etuosaan kokousyleisön läsnäollessa, jossa tavallisimmin saarnaaja ottaa hänet vastaan ja keskustelemalla sekä rukoilemalla koettaa lisäksi selventää puhuteltavalle saarnansa sisältöä sekä taivuttaa häntä tekemään ratkaisun. Tässä vaiheessa ja jatkuvasti myöhemminkin saarnaaja joutuu mitä läheisimpään sielulliseen kosketukseen etsijän kanssa. Tavallisesti synninhätään saarnan tai puhuttelun vaikutuksesta joutunut henkilö ripittäytyy saarnaajalle ja siten saarnaaja pääsee näkemään toisen henkilön kaikkein arimpiinkin ja tähän asti peitettyihin lankeemuksiin ja siten toisen sielu paljastuu saarnaajan nähtäväksi.

Jo tässä vaiheessa useinkin ripittäytyjä joutuu ripin vastaanottaneeseen henkilöön nähden sellaiseen riippuvaisuussuhteeseen, josta hän ei koskaan pääse irti. Onhan ripin vastaanottaneella saarnaajalla tiedossaan salaisuuksia, joilla hän tarvittaessa voi hallita asianomaista henkilöä. Jos saarnaaja sattuu olemaan brutaali ja häikäilemätön tahtoihminen, hän voi jatkuvasti kiristää uhriaan niin, että tämä lopuksi menettää kokonaan oman tahtonsa, so. tulee kokonaan riippuvaksi saarnaajan tahdosta.

Yleinen ilmiö seurakunnan keskuudessa on se kiinteä yhteys saarnaajan ja ripittäytyjän välillä, jossa joko saarnaaja kehottaa tai ripittäytyjä itse pyytää päästä kahdenkeskiseen keskusteluun saarnaajan kanssa. Tällaisia korvarippitilaisuuksia saarnaaja voi järjestää niin usein kuin hän tahtoo... Sen jälkeen alkaa näin uskoon tulleeseen kohdistua opetustoimi, joka kestää käytännöllisesti katsoen läpi hänen elämänsä, ja jota harjoittaa seurakunnan saarnaaja. Monesti ensimmäisiä opetuksia on seurakunnan sananpalvelijaan kohdistuva auktoriteettiaseman korostaminen...

Jos verrataan ev.lut. kirkon pappien ja helluntaiherätyksen saarnaajien otetta seurakuntalaisiinsa, niin on todettava seuraavaa: 1) Helluntaiseurakunnat ovat pieniä ev. lut. seurakuntiin verrattuina ja siten helluntaiseurakunnan saarnaaja joutuu mitä kiinteimpään suhteeseen seurakuntalaistensa kanssa. Seurakuntalaiselle saarnaaja onkin opettaja ja johtaja, joka valvoo hänen sieluaan (Hebr. 13:17). 2) Helluntaiseurakuntaan liitytään vapaaehtoisesti, mutta voimakkaasta vakaumuksesta, joka on opetuksen tulos. 3) Kun on tultu sisälle helluntaiseurakuntaan, se sitoo ihmisen kokonaan, ja opetusta saadaan läpi elämän iän. 4) Edellisistä johtuen saarnaajan asema helluntaiherätyksessä on paljon auktoritatiivisempi kuin koskaan ev.lut. kirkon pappien.”

Taitamattomana sielunhoitajana

Kuinka tärkeää olisikaan oppia olemaan viisaan rakkauden käytössä. Viisaaseen rakkauteen kuuluu kyky myötäelää toisen ihmisen tunteita ja kokemuksia, halu kunnioittaa toista ja uskallusta olla aito suhteessa toiseen. Siihen kuuluu myös pyrkimys käytännöllisyyteen ja arkielämän yksityiskohtiin, mutta myös rohkeus etsiä vaikeita asioita ja sanoa ne oikeilta nimiltä.

Jokainen sielunhoitaja on vasta matkalla, on opettelemassa oikeaa sielunhoitoa. Hän on aina keskeneräinen ja tekee virheitä. Siksi hän tarvitsee itse myös jatkuvaa sielunhoitoa ja elämistä Jumalan armon ja laupeuden varassa.

Sielunhoitajan on opittava kestämään myös omaa tyhmyyttään ja avuttomuuttaan toisen edessä. Hän voi kokea, ettei ymmärrä mitään toisen tuskasta eikä pysty näkemään minkäänlaista ulospääsyä umpikujasta. Ei saa pelätä neuvottomuutta (2 Kor 4:8). On suostuttava erehtymään ja jos ei voi auttaa, on koetettava olla vahingoittamatta.

Jos sielunhoitajan pitäisi olla täydellinen ja virheetön, ei kukaan pystyisi toiminaan sielunhoitajana. Englantilainen psykiatri Frank Lake kirjoittaakin: "Pystyn auttamaan toista vain jos

olen köyhä ja kurja ja viheliäinen ja alaston ja kun tiedän tämän. Jos jotakin apua voidaan antaa, se on tuleva Kristukselta minun tyhjyyteni kautta. Ja jos se voi tulla minun tyhjyyteni kautta Kristukselta, se voi tulla yhtä hyvin kenen tahansa muun auttajan tyhjyyden kautta". "Anna mielikuvien omasta voimastasi murskautua. Opi tuntemaan itsesi heikoksi, avuttomaksi toisten rinnalla."

Vaikka emme ymmärtäisikään, mitä kaikkeen kuulemaamme pitäisi sanoa ja miten neuvoa oikein, niin tärkeintä on olla hiljaa mukana eläytyen, kuunnella aidosti ja auttaa lähimmäistä edes sanallisesti ilmaisemaan monimutkaisia vaikeuksiaan.

Sielunhoitajakin on vain syntinen, vaikkakin armahdettu syntinen. Siksi hän ei voi asettua tuomitsemaan ylhäältä käsin silloinkaan, vaikka on aivan toista mieltä esille tulevista asioista. Usein kuitenkin löytyy aivan kuin huomaamatta muutama sana ja se rohkaisee toista jatkamaan painiskelua vaikeuksiensa kanssa ja etsimään ongelmiinsa ratkaisuja.

Usein sielunhoitokeskustelun jälkeen jää sellainen tunto, että taisipa tulla kelvottomasti palveltua. Ei osannut oikein kuunnella lähimmäistä, ei löytynyt oikeita sanoja, ei sitä Herran sanaa, jota ehkä toinen tuli etsimään. Kaiken lisäksi epäonnistuneesta keskustelusta voi tulla pahoja jälkikaikuja, onnistuneesta ei kuule mitään. Palaute on yleensä kielteistä. Sielunhoidossa annettuja neuvoja voidaan käyttää jopa aseena sielunhoitajaa vastaan. Jälleen on saatu uutta ainesta parhaamiseen.

Sielunhoitaja ei uskalla eikä halua esiintyä minään profeettana, joka taivaallisen tiedon oraakkelinä julistaa lopullisen totuuden. Hän pelkää joka kerta, että hänen sanansa ja ajatuksensa ovat vääristeleviä, vain hänen omia luulojaan ja mielenjohtumiaan. Kuinka usein sielunhoitaja päästääkään suustaan vääriä sanoja! Siitä huolimatta hän ei saa koskaan lakata kamppailemasta löytääkseen siihen tilanteeseen Herran sanan. On hyvä rukoilla, että hänelle "annettaisiin oikeat sanat suuhun" (Ef 6:19). Olisi osattava yhdessä lähimmäisen kanssa kuunnella Herran ääntä. Ne Herran sanat voivat tulla myös ahdistuneelle lähimmäiselle ilman sielunhoitajan sanoja. Tällainen tilanne on toki mitä ihanteellisinta. Sielunhoitaja saa olla vain todistamassa kuinka Herra kirkastaa sanansa vaivatulle sielulle.

Itselleni vaikeimmat epäonnistumiset ovat olleet niiden kolmen nuoren kohdalla, joiden avoimella haudalla olen seissyt itsemurhan jälkeen. Eikö suicidivaara ole kaiken ahdistavin mahdollinen ongelma ja sen toteuttaminen mitä tuskaisin ratkaisu? Jokaisen kolmen kohdalla on ollut myös kysymys uskosta. Kaksi heistä oli kuullut monia luentoja ja toisen kanssa olin käynyt monia ja pitkiä keskusteluja vuosien aikana. Muistan hänen sanoneen kerrankin puhelimesta, että nyt hän lähtee tuonne sillalle ja hyppää sieltä junan eteen. Hän teki todella niin - vuosia myöhemmin. Toisen kanssa kävin monia keskusteluja mielisairaalassa ja kotona. Ei usko Kristukseen, ei Raamatun lukeminen eikä monien esirukoukset varjelleet häntä itsemurhalta.

Mitä siinä voi muuta kuin häveten ainakin omalta kohdalta sielunhoitajana tunnustaa epäonnistuneensa. En ole osannut palvella, en kirkastaa oikein Jumalan armon ja rakkauden ylivoimaisuutta Jeesuksessa Kristuksessa. Parasta kai olisi vain vaieta ja ikään kuin yksin nuolla haavat! Samalla on aavistellen alkanut tajuta kuinka vaikeita ja syviä mielenterveyden ongelmat voivat olla. Ei ole halua antaa helppoja ja pinnallisia – Jeesus parantaa vakuutuksia. Vasta kuolema näyttää "parantavan."

Meidän on suostuttava sielunhoitajina joskus erittäin rajuun palautteeseen. Eräs totuudellisimmista sisäsi seuraavan arvioinnin: "Hyvä veli Olavi. Jäin miettimään puheluasi ja siksi panen paperille. Minua huolestuttaa katkeruutesi, kyynisytytesi. Minusta kuulosti, että olet burn out, loppuunpalannut. Se on armoa, palaa loppuun kirjanoppineisuudesta, oikeassa olemisesta, tuomitsemisesta ym.... Koeta hillitä itsesi, jotta vaimosi jaksaisi. Mene sairaalaan pahimmaksi ajaksi. Nyt sinulla Olavi on uuden elämän alku, kokea aivan uudenlaista hyvää. Jos suostutte ja olette kuuliaiset, saatte syödä maan hyvää. Suostu jo vihdoin... löytämään oma itsesi, samalla pääset lähemmäksi Jumalaa, koska voit kokea, tuntea jotakin. Jumalan sana on pyhä, ei sitä saa polkea eikä arvostella oman mittapuun mukaan. Jos kettu sanoo: happamia pihlajanmarjoista kun ei yllä niihin, ei meidän ole lupa tehdä tyhjäksi Sanaa sen vuoksi, ettemme jaksaa täyttää sitä tai emme ymmärrä... Olet ollut hyvin ymmärtämätön sielunhoitaja ainakin kahdelle naiselle, minulle ja eräälle ystävälleni. Ei... tuomitsemisella, negatiivisten asioiden esiin tuomisella mitään voiteta. Jos tunnet syyllisyyttä, se on armoa. Tutki itseäsi! Aikanaan, jos suostut prosessiin, hän sinut nostaa. Ylpeytesi ja itsekeskeisytytesi on tuhonnut monia, loukannut ja haavoittanut monia. Jumala on ylpeitä vastaan, mutta nöyrille hän antaa armon. Et sinä ole suurempi kuin Jumala. Älä menetä toivoasi, ja jos menetätkin, on Herra sinun toivosi. Olen itse kamppailut näiden asioiden kanssa kuluneen kevään aikana. Sairastin elämäni vaikeimman masennuksen ja olen siitä toipumassa. Kun Herra lyö, hän parantaa myös ja luo uutta."

Joskus ahdistunut lähimmäisemme on sotkeutunut asiaan, joka on meistä on väärin tai jota emme voi ymmärtää (esim. avoliitto). Silloin neuvomme saattavat olla sävyiltään moittivia, kovia. Moitteita vaikeuksissa olevan ihmisen on erittäin vaikea ottaa vastaan. On täysin mahdollista, että hän on toiminut todella väärin ja tarvitsee rehtiä asian oikean laidan sanomista. Mutta silloin on ensin synnyttävä keskinäinen luottamus. Ei ihminen avaudu sellaiselle, jonka kokee vastustajakseen.

Sääntönä näyttää olevan, että pystymme auttamaan vain niitä lähimmäisiämme, jotka ihmisinä pystymme hyväksymään ja joiden teot eivät ärsytä meitä. Jota emme ymmärrä, sitä emme pysty auttamaan. Jos toinen ihminen synnyttää meissä kielteisiä tunteita, ei pidä mennä auttamaan. Meidän tunteemme heijastuvat meidän sanoihimme ja toinen menee "lukkoon". Toki saatamme itse asiassa olla oikeassa.

Meidän on sielunhoitajina lähdettävä siitä, ettei kukaan meistä pysty auttamaan jokaista. Kenelläkään ei ole jokaisen ihmisen sydämen avainta. Aina on monia, jotka eivät voi kestää meitä eivätkä todella voi luottaa meihin. Lopulta voimme omalla persoonallamme palvella varsin harvoja ihmisiä emmekä siitä saa ahdistua. Siksi emme koskaan saa tyrkyttää itseämme sielunhoitajaksi kenellekään. Usein ei kuitenkaan sielunhoitokeskustelun alkaessa ole vielä selvinnyt syntykö aito luottamus. Siksi on uskallettava tunnustaa itselle jopa kesken keskustelun, ettei tästä taida tulla mitään. Silloin on pyrittävä lopettamaan keskustelu sillä tavoin, ettei loukkaa toista. On tärkeää tuntea ja tunnustaa omat rajansa ja puutteensa ja hyväksyä ne osaksi elämää. Sielunhoitajan on kyettävä sietämään pettymyksiä. Emme saa heikkouksistamme huolimatta kadottaa omanarvontuntoamme emmekä kieltäytyä palvelemisesta. Jos itse emme kykene auttamaan, voimme jo sillä palvella, että suosittelemme jotakin toista sielunhoitajaa.

Sielunhoitajan armolahja

Kristuksen seurakunnassa on ollut kautta aikojen erityisen sielunhoitajan armolahjan omaavia. Heillä on usein kyky nähdä ihmeellisellä tavalla aivan kuin ihmisen lävitse. He näkevät yllättävän hyvin, mitä ihmisen mielessä liikkuu. Ahdistunut kokee, että hänen ajatuksensa on luettu. Tällainen sielunhoitaja löytää myös herkästi viisaat sanat toisen avuksi. Jeesuksesta sanotaan, että hän tunsi kaikki ja tiesi, mitä ihmisessä on (Joh. 2:24, Mark 2:8). Emme voi vaatia itsellemme samanlaista kykyä.

Vaikka meistä ei koskaan tulisikaan sielunhoitajana mitään suurta ja valittua asetta (Ap.t. 9:15), voimme ehkä palvella yhtä ihmistä. Juuri siinä vähässä tulee olla uskollinen. Samalla iloitsemme niistä, joille Pyhä Henki on seurakunnan rakentamiseksi antanut aivan erityisen kyvyn lähestyä oikein toista ihmistä ja auttaa. Toisaalta "jalkojen pesemiseen" (Joh 13:5,14) ei vaadita ihmeellisiä lahjoja. Suuria tavoitellessamme laiminlyömme varsinaisen tehtävämme - yhden pienen ihmisen palvelemisen kuuntelemalla.

Varsinainen este sielunhoitajaksi kasvamiselle on kuitenkin siinä, ettemme ihmisenä ikäänkuin kutsu hätääntynyttä luoksemme. Meidät koetaan sellaiseksi, joka on kiinnostunut vain omista asioistaan. Olemme sulkeutuneet itseemme. Emme avaudu keskustelemaan toisen kanssa hänen asioistaan. Ne eivät tunnu kiinnostavan meitä. Emme vaivaudu vilpittömästi kysymään toisen huolia ja ongelmia. Emme halua tulla mukaan toisen ihmisen elämään. Emme suostu siihen, että joku vaatii mukaansa virstan – 1,5 km – matkalle ja vielä vähemmän meillä on halua kulkea hänen kanssaan kaksi (Matt. 5:41). Koemme sen vain vievän aikaa ja olevan turhaa. Emme halua solmia suhteita lähimmäisiimme heidän ehdoillaan, vaan omilla ehdoillamme.

Sielunhoitaja on sellainen uskova, jonka kanssa uskosta osatonkin haluaa tulla keskustelemaan omista huolistaan. Hänen ei tarvitse pelätä, että uskova heti käännättää hänet, vaikka uskova ei häpeäkään evankeliumia Kristuksesta. Ensin on saavutettava toisen silmissä "kunnioitettava asema" (1. Tim. 3:1), vasta sitten voin ruveta omilla ehdoillani evankelioimaan.

Jeesus arvostaa sitä, että annamme hänen nimessään maljallisen vettä toiselle hänen janoonsa (Matt. 10:42). Paljoa muuhun emme usein pystykään ihmisten auttamisessa. Jokainen on kutsuttu rakastamaan lähimmäistään ja sekin on rakkautta, että annamme aikaamme ja itseämme kuunnellaksemme toista. Tärkeintä on, että kukin meistä löytää oman paikkansa Kristuksen ruumiin rakentamisessa ja luulen, että yllättävän monille Herra on tarkoittanut palvelun toisten kuuntelemisessa.

Käytettyä kirjallisuutta:

Howard J. Clinebell, Jr, Käytännön sielunhoito, Mänttä 1980, Gunnar Elstad, Tunne itsesi - tunnista tunteesi, Hämeenlinna 2002, Harri Heino, Hyppyherätys – Länsi-Suomen rukoilevaisuuden synnyttäjä, Loimaa 1976, Eero Huovinen, Nainen ja pappisvirka, Vammala 1979, Timo Junkkaala, Urho Muroma - herätysaarnaaja, Hämeenlinnan 1990, Hymy Kankaanpää, Rakkauden kerjäläinen, Pieksämäki 2002, Kirkon lakikirja 1, Joensuu 1973, Mikko Louhivuori Jumalan sanan kristologia, Rauma 1985, Eeva Martikainen, Sielunhoidon ja terapian kosketuskohtia, Käytännön ja teorian vuorovaikutus sielunhoidon teoriassa, Vammala 1999, Samuel Pfeifer, Kannettava väsy – Kantaja ei, Hämeenlinna 1999, Viljo Remes Matti Paavolan käsikirjoitusten lähteet ja keskeiset ajatukset. Tutkielma teologian lisensiaatin tutkintoa varten 1959, Päivi Repo, Valtaosa uusista papeista naisia, Helsingin Sanomat 10.02.03, Mauno Rosendal Suomen herännäisyyden historia XIX:llä vuosisadalla I, Martti Ruuth, Abraham Achrenius ajanmerkki ajoiltaan, II, Porvoo 1921, Aapeli Saarisalo Rosenius – evankelisen uskon mies, Porvoo 1973, Sielunhoidon käsikirja, Porvoo 1997, toimittaneet Kirsti Aalto, Martti Esko, Matti-Pekka Virtaniemi, Marko Sjöblom, Hengelliset kysymykset sielunhoitokeskustelussa, Perusta 1994, s. 93–99, Hannu Sorri, toim. Kuuntelen autat, Jyväskylä 1994, Todistus Helsingin Hovioikeudella, Helsingissä, joulukuun 1 p:nä 1961, Eino I. Manninen ja Ensio Mustonen, Turku 1963, Matti-Pekka Virtaniemi, Dialogin mahdollisuuksia sielunhoitajan näkökulmasta, Käytännön ja teorian vuorovaikutus sielunhoidon teoriassa, Vammala 1999.

LIITE: Ei ole helppo kohdata parisuhteen ongelmia sielunhoidossa

VIELÄ VUOSI –

eli papin vaimon tai kenen hyvänsä, perheenäidin päiväkirjasta. Minä olen papin vaimo tai jonkun muun menevän, hyvän, tehokkaan, arvostetun ja joka paikkaan kysytyn miehen vaimo ja hänen lastensa äiti. Avioliitot ovat tänä päivänä lujilla, voisi jopa sanoa, että niitä koetellaan yli kestäkyvyn rajojen. Pappilat eivät ole tässä suhteessa, eivätkä muutenkaan, mitään rauhan satamia vaan samojen julmien maailmanvoimien heiteltävissä kuin muutkin kuolevaisten kodit. Pelastakaa edes äidit ja armahtakaa papin, insinöörin, talkkarin, kauppiaan, lääkärin, kunnallispoliitikon tai kansanedustajan lasten äitejä, joiden suurenmoiset, lähes pyhät miehet ovat liiankin inhimillisiä kotioloissa.

Papin työ ja moni muu työ tämän päivän yhteiskunnassa on niin vaativaa ja muun muassa kirkko työnantajana niin perhekielteinen, että sen naiseläjän, joka aikoo papin vaimona tai ylipäättään vaimona selvitä hengissä on oltava talouskoneen ja enkelin risteytys.

Jos aviomies tekee työtään nuorten hehkeitten tyttöjen ympäröimänä, kuten esimerkiksi opettaja, nuorisopappi tai lääkäri, sopii vaimon olla myös sen verran ikuinen eeva, että miehen vietteleminen, MYÖS OMAN P UOLISON, onnistuu menen tullen ja milloin vain - vaikka pari kolme lasta helmoissa roikkuisikin.

Äitiyden rankimmat vaiheet osuvat yleensä samaan aikaan kun nuori isä on uransa kiihkeimmässä ja vaativimmassa nousussa. Lapsilla on todennäköisesti korvatulehduskierre ja koliikki ja vaimolla raskauspahoitointi perheenpään ollessa pastoraalikirssilla, liikematalla, opettajien koulutusristeilyllä, rippikoululeirillä tai armeijassa, jonne ei ole aiemmin opiskeluiltaan ennättänyt.

Moni mies ja moni pappi puhuu, julistaa, opettaa, myy, esitelmöi tai saarnaa. Vaimo taistelee yhden naisen sotaansa parittomien tumpujen ja sukien, lapsilauman ja heidän kavereittensa, alati uudestaan edessä olevien taloustöiden ja vätjäytyneiden pyykkien seassa - käy mahdollisesti hoitamassa oman virkansa siinä sivussa ja toimii seurakunnan automaattisena puhelinvastaajana ja miehensä palkattomana sihteerinä ainakin, jos on erehtynyt papin naimaan.

Tyhjiin puserretun paimenkoiran tai muun työelämän ryvettämän miesraasun tullessa vihdoin kotiin ovat puolisoitten odotukset ja tarpeet täysin erilaiset. Mies haluaisi olla rauhassa ja hiljaa, lukea, nukkua ja latautua kodin ulkopuolisia taistelutantereita varten. Vaimo jutella, kuulla kuulumiset maailmalta ja kertoa tarkoin kodin tapahtumat ja lasten touhut, kutsua ystäviä kylään, lähteä teatteriin, elokuviin tai kapakkaan tai jäädä kotiin rakastelemaan - mutta rakastele nyt nukkuvan miehen kanssa, siinä loppuu luovemmankin vaimon mielikuvitus kesken. On täysin mahdollista, jopa todennäköistä, että miehen ja naisen viestit menevät ohi maalin eikä kumpikaan väsymyksessään ymmärrä toista,

Lapset pyörivät isänsä ympärillä kuin hurjistuneet mehiläiset ja yrittävät imeä mahdollisimman suuren annoksen isää kun on kerrankin tilaisuus. Isä on ammentanut energiansa kauppaansa, kouluunsa, seurakuntaansa, sairaalaansa, liikeneuvotteluunsa, työtekijäkokoukseensa tai seminaariinsa ja tullut kotiinsa lepäämään. Vaimo on venyttänyt pinnaansa ja repinyt selkänahastaan kärsivällisyyttä miehensä kotiintuloon asti.

Kumpikin on poikki. Molemmat haluavat levätä, rentoutua, mutta levon löytäminen toinen toisensa sylissä ei ehkä ole aivan yksinkertainen asia. Vaimo on silkkaa kirjopyykkiä ja pohjaanpalanut kattilaa, mies on kokenut intensiivistä läheisyyttä työtovereihinsa tai seurakuntaansa. Työpaikalla häntä ei komenneta vaipanvaihtoon tai roskien ulosviemiseen. Kotona komennetaan. Koti on helposti yksi vaatimus lisää muiden vaatimusten joukossa, ilo, lepo ja ihailu haetaan muualta. Mitä vaan voi avioliitossa tapahtua, ihmisiä kun ollaan ja kun toinen puolisko on mies. Luterilainen pappi voi heittäytyä katolisen veljensä selibaattiin kuukausitolkuksi, ehkäpä tähän suoritukseen pystyvät monen muunkin ammattikunnan edustajat. Terveisiä vaan roomalais-katolisten pappien taloudenhoitajille.

Pappi, joka vihkii työkseen ihmisiä avioliittoon, rakkauteen ja uskollisuuteen "kunnes kuolema erottaa", voi herätä ja herääkin tänä kirottuna aikana jollakin kurssilla nuoriso-ohjaaja-opiskelijatyön vierestä kirkon omistamassa kurssikeskuksessa. Minkä hyvänsä koulutuksen tai ammatin omaavat miehet löytävät kyllä lohduttajansa, ymmärtäjänsä ja IHAILIJANSA liian kriittisen vaimonsa vastapainoksi.

Miksi näin on siskot? Vähän sisarellista solidaarisuutta kovaan elämään. Vaimo on raskaana kotona ja helvetin revetessä hänen eteensä eivät edes rukoukset nouse Isän Jumalan tai Pojan Jeesuksen Kristuksen luo. Petetty vaimo, raskaana oleva papin vaimo rukoilee Neitsyt Mariaa. Kenen hyvänsä miehen vaimo huutaa äitiä, jos kohtu paisuu lapsesta ja mies juoksee oman nuoruutensa perässä milloin kenenkin nuoren naisen hameissa.

Nykyään annetaan periksi liian helposti. Erotaan sitten, jos tällainen katastrofi ja pyhäinhäväistys oli kerran mahdollinen liitossamme. "Avioliittoni on ihan kuollut ja hengetön", itkee vaimo perheasiain neuvottelukeskuksesta. "Naisethan juuri menivät Jeesuksen haudalle, vaikka luulivat löytävänsä sieltä vain Herran ruumiin. Mene sinäkin avioliittosi haudalle. Ehkä ylösnousemus on mahdollinen", sanoo perheneuvoja, pappi hänkin. "Odota vielä vuosi. Anna miehellesi ja avioliitollesi aikaa vielä yksi vuosi", vastaa toinen sielunhoitaja, karismaattinen pappi vaimolle, joka hakee apua kaikilta, joihin luottaa. "Vuoden voit vielä antaa ja kestää, vuoden voit odottaa, yhden vuoden tämän avioliiton vuoksi - miehen, lasten ja naisen, itsesi tähden", toistaa rukouksen mies. Vielä vuosi kaikkien menneiden vuosien lisäksi, vielä vuosi kaikkien menneiden vuosien kivun ja kauneuden kunniaksi.

Minä odotin vuoden vielä monien vuosien päälle, riittäähän itkua vielä, en ole aivan kuollut ajattelin ja olihan aina lapset. Aina jokaisena päivänä lapset. Neitsyt Maria hymyili. Kristusko on ylösnousemuksen uskonto. Vielä vuoden jaksaa aina, jos on nainen.

P.S. Tämä kirjoitus yrittää olla synteesi tämän ajan vaimojen elämästä minun näkövinkkelistäni katsottuna. Tämä ei ole mikään yksityinen julkirippi. (Nea Kontio Kotimaa 16.08.1991).